in vrbem tarq̃nos ꝯiurarant virgis ceſos ſecuri ꝑcuſſit. Comic⁹ Ego te virgis ceſum in piſtrinum dedam. Nonnunq̄ȝ duo aut tria tempa mutantur in ꝑticipio in eadem orõne. vt anima corpus egreſſa ſtatim añ tribunal iudicis ſtatuitur ſententiam receptura quæ poſt hoc nũq̄ȝ mutabiť Nõnũq̄ȝ etiā clarior fit ſmo cum v̄bum mutatur in ꝑticipiũ q̄ȝ nõ. vt in euangelio Et agebať in deſto a ſpũ dieb⁊ quadraginta ⁊ tẽtabatur a diabolo quæ clarior fit ſi ſic reſoluitur Chriſtus ductus ſiue actus a ſpiritu in deſerto quadraginta diebus temtabatur a diabolo ¶ Vel poteſt etiam verbum nonnunq̄ȝ in ablatiuum mutari abſoluta poſitum. vt diabolo cum quadraginta dieb⁊ tentãte. qr dicta orõ ñ reſolnta videtur neſcienti ſignificare. chriſtum ductum in deſertum q̄draginta dieb⁊ qđ falſum eſt. ſed ſꝫ Chriſt⁹ tentat⁹ xl. dieb⁊ ñ ãt xl. diebus actus ſiue ductus ¶ Cauſa neccitatis ꝑticipium inuẽtum eſt. qr hȝ ꝑticipialem nõnũq̄ȝ naturam vt ſine ea nõ ſit plane latina orõ vt circumdedimus caſtris foſſam ⁊ valles ne hoſtes venire poſſint ⁊ nos exprimere queãt. i. q̄ſi foſſa ⁊ vallum ideo fiant aut hoc p̄ſtare queant ne hoſtes venire poſſint. Sola em̄ eſt cautio de oppreſſione. Itaq̄ȝ dicendum ſic fuit. ne venientes hoſtes aut ne aggreſſi hoſtes nos opprimãt. dedimus litteris opam ne magiſter nos ꝑtentet ⁊ v̄gis cedat. melius ne magiſter nos ꝑtentans v̄gis cedat. Mulieres ornant ſe ne vidẽtes homiẽs eas derideant. ¶ Circa textum p̄mo ſciendum ꝙ ꝑticipium pt trahi ad aliud tempus cum iungitur v̄bo p̄teriti vel futuri tpis. vt ſum legens eſt pñtis tpis. Ero legẽs eſt futuri tpis. Fui legens eſt p̄teriti tpis. vt ioannes recedens hinc mandauit mihi vt tibi iſta renũciarem. i. dum recederet Ita ꝑ abltõs abſolute poſitos. ioanne recedente hinc petrus hic ꝑmanſit. i. dum recederet. Et in illis dici p̄t ãpliatio. Sic in futuro. vt ego ad te veniens de omnib⁊ faciam te certiorem. Virgilius Poſt aliquot mea regna videns mirabor ariſtas. ¶ Secũdo ſciendũ ꝙ ꝑticipia in ens ſubſtantiuata ſunt neutri gñis vt accñs ꝯſequẽs accñs ꝯtingẽs pñs ꝯueniẽs ꝯtinẽs apđ vetetes pro firmamẽto orõnis. Sed oriẽs occidens, ꝓfluens, ꝓflumine. ꝯfluẽs quo duo flumina ꝯueniunt ſunt generis maſculini. Continens v̄o ꝓ terra nõ inſula. Conſonans pro littera non vocali Pregnãs cum v̄bum in vſu nõ habeť ⁊ animãs fœi gñis ſunt Nõnũq̄ȝ tamen animãs in plurali numero in neutro gñe inuenitur.

¶ Siquitur textus.

Tus xus ſus dat p̄teritum. rus duſq̄ȝ futurꝫ

¶ Dicit ꝙ participium preteriti temporis terminatur in tus. vt doct⁹ In ſus. vt viſus In xus vt pexus Itẽ ꝑticipium in ens formatur a p̄terito imperfecto verbi bam vel bar mutando in ns. vt amabam amans ab loquebar loquens. Excipiuntur eo queo veneo quorum præterita ſunt ibam quibam venibam quæ aſſumpta e littera formant participia in ens. vt quiens ⁊ veniens ⁊ cetera. ¶ Item idem intelligendum eſt de his verbis munio polio iſignio mollio quorum p̄terita termiãntur in ibam ſm priſcianum vt munibam. inſignibam

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

polibam. Eoꝝ tñ participia non in ins ſed in iens terminantur vt mu
niens poliens inſigniens. Sed ꝑticipium in dus formatur a gtõ parti/
cipiꝭ in us. tis in dus imutata. vt ab amans amatnis fit amandus
Participiũ preteriti tpis in tus ſus xus formatur a ſupino in v addi/
ta lrã s. vt ab amatu amatus. a viſu viſus. a pexu pexus. Participiuꝫ
vero futuri tpis etiam formatur a ſupino in v addita rus ſyllaba Ut
ab amatu amaturus. viſu viſurus. pexu pexurus. ⁊c̃. Participia ꝟbo
rum terciæ ⁊ quartæ ꝯiugationis in dus olim terminabant in undus
vt apud Comicũ. Mos gerundus eſt thaidi. Apud eundem. In ope
re faciundo. Et ita dr. Agitur repetundaꝝ. vbi ſubauditur pecuniaꝝ
Et agitur de pecuniꝭs repetundis nec hꝫ alios caſus. Et hæc accuſatõ
cadit in eos qui in magiſtratibꝯ ꝓuincialibꝯ aut vi aut dolo quippiam
eripuerunt. vt Cicero agebat verrem. q̇ erat quæſtor ſiciliæ repetũda
rum. hoc eſt de pecuniꝭs ⁊ aliꝭs rebꝯ vi ereptis accuſabat. Et ſeruat re
petundus in ea ſignificatione v vt differat a repetendis quod aliud ſt
vt Oratores miſſi ſunt ad res ſublatas. Unum inuenitur vocabulũ
in vndus qḋ eſt oriundus hñs ſignificationem p̄teriti tpis ⁊ vocem fu
turi tpis. ⁊ hoc intereſt inter ortus ⁊ oriundus. Ortus ſt locum in q̊
quis natus eſt ⁊ regit gtm̃. Sed oriundus ſt locũ vnde parentes origi
nem duxerunt. ⁊ regit abltm̃ cum ꝑpõe de. vt petrus eſt ortus romę. ſꝫ
oriundus de placentia. Reperit tñ nonnunq̄ꝫ oriundus cũ gtõ. vt apḋ
Boetiũ. Si em̃ cuius oriundis ſis patriæ reminiſcare ¶ Itꝫ verbum
imperſonale paſſiuę vocis format ꝑticipium p̄teriti tpis ⁊ futuri tpis
in um ⁊ non us terminatũ. vt a legitur lcm̃ ⁊ legendum. q̄ ꝯſtruuntur
cum verbo ſubſtantiuo. vt lectũ eſt legendum eſt. Futuꝝ in dum etiaꝫ
cum dtõ a parte anteriori ꝯſtruitur. vt mihi tranſeundum ē. Flaccus.
Si vis me flere dolendũ eſt tibi ipſi. Habent ⁊ caſum ſui verbi a par
te poſteriori. vt docendũ eſt grammaticã. vt dcm̃ eſt ibi. Huncq̄ꝫ gerũ/
diuis ¶ De ꝯſtructione participiꝭ p̄teriti tpis apud autores tales ſer/
uantur regulæ quaꝝ vna eſt. Participium preteriti tpis ꝯſtruitur cũ
his verbis habeo volo facio. ⁊ ſnt idem tps cuius tpis ſunt verba iu/
xta ſe poſita. vt rogatum te habeo. hoc eſt rogo. rogatũ te habui. hoc ē
rogaui. Ita ⁊ in plurali. rogatos vos habeo. Ita fecit me rogatũ Uo
luit me oratum. i. orauit me. Sic etꝫ miſſum facere ſæpe legimus. vt e/
go te miſſum. miſſamve faciã. hoc eſt dimittã te in pace ¶ Secunda re/
gula. Participium preteriti tpis ꝯſtruitur cum his dictionibꝯ opꝫ ne/
ceſſe eſt. vtile eſt. operepreccium ē expedit. ⁊ ponitur loco infinitiui p̄teri
ti vel plusq̄ꝫperfecti infinitiui modi. vñ Cicero. Ita fcm̃ non oportu
it. Et apḋ eundem. Appollinis ſignũ ablatum non oportuit. Comi
cus Nonne ꝑdictum nonne ꝯmunicatũ oportuit. Et in fœminio gñe
Illã rem melius ſeruatã oportuit. h̄ eſt ſeruari vel ſeruaſſe. In plura/
li. Nos abs te irriſos non oportuit. velim Res meliꝰ ſeruare oportuit
¶ Tercia regula. Participiũ preteriti tpis accĩ caſus ponitur ſepe nu
mero loco infinitiui ꝟbi actiui. Comicus Iamiã inuentũ tibi curabo
⁊ adductũ tuum pamphilũ. hoc eſt inuenire ⁊ adducere ¶ Quarta re/
gula. Participiũ preteriti tpis abltĩ caſus in o etꝫ ponitur loco infini

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tiui ỽbi . vt Non ita facto opus fuit. Apud Saluſtium Priuſq̄ѯ inci pias cõſulto. ⁊ vbi ꝯſulueris mature facto opus eſt. Cicero ad Herennium in quarto de ꝯtentione. Tacito cum opus eſt clamas . cum tibi loqui ꝯuenit obmuteſcis .

Quere ꝑ actiua pñs in rusq̄ѯ futura .

Hic dr̄ ꝙ ab actiuo ỽbo duo veniũt ꝑticipia pñs in ns futuꝝ ĩ rus ab amo amans amaturus. vidẽs viſurus ⁊c. q̄ nõ carẽt ſupīs. q2 ſi carẽt ſupio ſolum formãt ꝑticipiũ in ns. vt a metuo fit ſolum metuẽs a timeo timẽs Circa lrām ꝑmo ſciẽdum ꝙ ỽbũ actĩm nõ hẽt ꝑticipium p̄teriti tp̄is. ſed ꝓ eo nõnũq̄ѯ vtimur ꝑticipio pn̄tis tp̄is. Cicero in bruto Cum ſicilia diſcedẽs rodum veniſſem . vbi ꝑticipiũ pn̄tis tp̄is diſcedẽs ponit̃ ꝓ p̄terito. nõ eñ q̄s diſcedẽs applicat. qḋ ꝓbat̃ ꝑ aliud ỽbum cui nõ deeſt ꝑticipiũ p̄teriti tp̄is quale eſt ꝓficiſcor. Nõ eñ dixiſſet Cum ſicilia ꝓficiſcẽs ſed profectus rodum veniſſem. Idem de officijs libro tercio. Si exempli cauſa vir bonus alexandria ꝓfect⁹ magnum frumẽti numeꝝ rodum aduexerit. Et licet ꝑmiſſum eſt ſic loq̇ ꝑ ꝑticipiũ ỽboꝝ diſcedo decedo abeo. nõ t̄m idem ꝑmitti credẽdũ eſt in õibꝫ Nõ eñ dicẽdum eſt Cum amicos ſalutãs q̇ alexãdriæ erãt rodum veniſſem. ſed cum amicis ſalutatis q̇ alexãdriæ erãt rodum veniſſem. ꝑ ablt̄m abſolute poſitum Nam is q̇ recedit tam diu recedere dr̄ q̄ѯdiu tendit nõ dum q̄ѯ ꝑueniat. qḋ nõ fit in ſalutãdo Scḋo ſciẽdũ ꝙ ſicꝫ ỽbum act̄m nõ hꝫ p̄teriti tp̄is ꝑticipiũ. ⁊ ꝓ eo vtimur ꝑticipio pn̄tis tp̄is . Ita ỽbum paſſiuum nõ hẽt pn̄tis tp̄is ꝑticipiũ ſed ꝓ eo vtimur nõnũq̄ѯ ꝑticipio p̄teriti tp̄is. vt ſi dicatur Infeſtati finitimoꝝ incurſibꝫ ſemꝑ in armis ſumus Obpugnati reſiſtimus laceſſiti obuiam imus. id eſt cum infeſtamur cum impugnamur cum laceſſimur Eadẽ ſñia p̄t exp̄mi ꝑ ꝯiũct̄m. vt cum ĩfeſtamur in armis ſumus. cum oppug̃mur reſiſtimus Cum laceſſimur obuiam imus. Aut ꝑ ꝑticipia actiua cum q̊dam flexu ſic infeſtatioẽm patiẽtes ſemꝑ in armis ſumus obpugnationem ſuſtinẽtes ſꝑ reſiſtimus Aut ſic infeſtãtibꝫ arma ꝯtra ferimus. Obpugnãtibꝫ reſiſtimus laceſſentibꝫ obuiã imus

Que dedit act̄m dabit hec eadem tibi neutꝝ

participia

Dicit ꝙ a ỽbo neutrali veniunt etiam duo ꝑticipia. pñs in ns. futurum in rus. vt a ſto ſtãs ſtaturus. a ſedeo ſedens ſeſſurus Et facit in littera hoc relatiuum eadem relationem ſimplicem id eſt imperſonalem Eſt enim ſenſus eadem participia ideſt talia participia veniunt a neutro qualia a verbo actiuo . Sciendum primo circa textum ỽbum neutrum duplex eſt . quoddam abſolutum ⁊ ab illo veniũt ſolum duo participia. ⁊ non regit accñm. vt a ſto ſtans ſtaturus . Quoddam eſt neutrum tranſitiuum qḋ ſcꝫ regit accñ ⁊ habet terciam perſonam in

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

paſſiuo. vt bibo. ⁊ ab illa tria veniunt participia vel quatuor. dr eñ bi
bens biburus bibitus bibendus. Sic ab aro arans arandꝰ araturꝰ
aratus Comedens comeſturus comeſtus comedendus. A fleo flẽs fle
turus fletus ⁊ flendus. Dicitur eñ fleo mrẽm. vt ſappho. flendꝰ amor
minus eſt. elegi flebile carmen. Non facit ad lachrymas barbiton vlla
meas. Sic a poto potans poturꝰ potus potandꝰ. Ouidius. Quo plꝰ
ſunt potæ plus ſitiunt̃ aquæ. Sic a taceo tacens taciturus tacitꝰ tacẽ
dus. Seneca. Qđ tacitum eſſe vis nemini dixeris. Ouidius. Grauis
eſt culpa tacenda loq̇. Etiam inuenit̃ ſilendus dolendus. q̃ ſm aliq̃s
dñr noia. Ouidius. Leuiter ex merito quicq̃d patiare ferendũ ē. Quæ
venit indignæ pœna dolẽda venit. ¶ Itẽ verba neutropaſſiua faciunt
tria ꝑticipia. vt audeo audens auſurus auſus. Soleo ſolens ſolitꝰ ſo/
liturus. Prandeo prandẽs pranſus pranſurus. Cœno cœnans cœna/
turus. Silr̃ iſta titubo placeo careo taceo liceo quieſco aſſueſco nubo
nubens nupta nuptura ¶ Scđo circa textum ſciendũ ꝙ ꝟbum neutꝝ
abſolutum qñq; tranſſiunit̃ ⁊ format participium ꝑteriti tpis paſſiuę
ſignificationis ꝯ̃uis paſſiuũ non habeat. vñ Virgilius. Errata litto
ra. triumphata capitolia. regnata ſꝑ arua. Eodem etiam modo apud
Comicũ. Decurſo iam ſpacio. vigilatum carmen. laboratę veſtes. re/
quietus ager. lucubrata opera. Item. Et eſt lucubrare nocte aliquid
componere. vt apud Ciceronẽ in paradoxis. Accipe hoc opuſculum
his arctioribus noctibꝰ lucubratum. Ouidius. Da requiem requietꝰ
ager bene credita reddit. Et item. Attenuant iuuenũ vigilatæ corpa
noctes. Sic ſpiratus anhelatus. ⁊ q̃dam alia. vt Iſſet anhelatus non
ꝓmeditatus in ignes. Improprie tñ dr. Sitis beneuentus. ventus eñ
participiũ non inuenitur. Sed dicendũ eſt gratulor tuo aduentui. vel
gratiſſimus mihi eſt vr̃ aduentus.

Sunt per paſſiua tibi cetera ſignificanda

¶ Dicit ꝙ a verbo paſſiuo duo veniunt participia ꝑteritum in us. fu
turꝰ in dus. vt ab amor amatus amandus ¶ Circa litterã primo ſci/
dum ꝙ quædam ſunt nomina participijs ſimilia quæ non ſunt dicen/
da participia non eñ habent verba a quibus pñt deriuari. vt tunica/
tus togatus clamidatus torquatus loricatus caligatus ocreatus ſole/
atus crepidatus pileatus aſtutus naſutus cornutus turritus pellitus
crinitus auritus. Aſinꝰ ⁊ lepus ſunt aĩãlia aurita. Eſt auritus q̇ ma/
gnas hꝫ aures. vt ioannes ē auritꝰ Nummatꝰ. Horatiꝰ Ac bñ nũma
tum decorat ſuadela venuſq;. Lanceatꝰ Contatꝰ Criſtatꝰ Galeatꝰ.
Manicatꝰ Capitatꝰ magnũ hñs caput ¶ Itẽ ſciendũ ſcđo voces in dꝰ
terminatæ non ſꝑ ſunt participia. qñq; noia qñq; participia ſunt. Cũ
eñ exponuntur per dignus ſunt noia. vt hic ob hoc forefactũ eſſet tru/
dendus in carcerem. eſſet obtruncandus. eſſet occœcandus. h̓ eſt dignꝰ
trudi in carcerem. dignus obtruncari. dignus occœcari. In q̃ntum ãt
ſunt participia tunc exponunt̃ per ꝟbum futuri tpis. vt petrus eſt ca/
ſtigandus. Si ſic exponit̃ petrus caſtigabit̃ participium eſt. Si vero

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſic exponiꝶ. petrus eſt caſtigatione dignus nomen eſt. Vñ ſequiꝶ ꝙ li/ber aliqs legendus eſt ſi accipiaꝶ participialiter q̄ non eſt legendꝰ ſi le/gendus ſit nomen ¶ Tercio ſciendͦ ꝙ participiũ futuri tp̄is in dus da dum verbi paſſiui dr̄ a gerundio. Participium eñ in dus tps ſꝫ ſine amminiſtratione. Gerundium vero ꝯtra rei amminiſtrationē ſꝫ ſine tp̄e. vt tenet me occupatio iuris diſcēdi gerundium eſt. nec tps ſꝫ futu rum. ſed rei amminiſtrationeꝫ. ⁊ participium futuri tp̄is dictum eſt ab alijs autoribus alio noīe gerundiũ

Deponens terna tibi dat ꝯmune quaterna

¶ Dicit ꝙ a v̱bo deponēti tria veniũt ꝑticipia. pn̄s in ns. p̄teritũ in dus. futuꝝ in rus vt loquēs locutus locuturus Sequoꝛ ſequēs ſequu tus ſequuturus. ⁊ ſic de alijs ¶ Sciēdum p̀mo circa lrām ꝙ v̱ba depo nētalia olim erāt coīa. ⁊ ideo adhuc plura deponētia inueniũtur hn̄tē quatuoꝛ ꝑticipia vt Sequoꝛ ſequēs ſequutus ſequuturus ſequendus vt Nō tibi ſic dices phylli ſequēdus eram. Inuenitur eñ ſequoꝛ cōe v̱ bum. vt ꝓdix ꝑſequitur in mōtibꝫ. Sic ab obliuiſcoꝛ obliuiſcēs oblitꝰ obliuiſciturus obliuiſcēdus qꝛ olim obliuiſcoꝛ erat cōe. Inueniꝶ eñ paſſiue ſignificare Apud Virgilium Nunc oblita mihi tot carmina. Ita conſoloꝛ olim erat commune. Vt in ſacris litteris Vox audita in rama rachael ploꝛāns filios ſuos noluit conſolari qꝛ non ſunt Ita ⁊ pa tioꝛ inuenitur paſſiue. vt paſſus ſum abs te multa. Multa pauꝑ fert nō patiēda diuitibꝫ ⁊ ſic de alijs. ¶ Scdͦo ſciēdum quædam etiam in ueniũtur deponētia v̱ba q̄ ꝓ eodem ſignificato in o terminātur. vt mi nito vel toꝛ. naufragō vel naufragoꝛ Apl's Frēs circa fidem multi nau fragauerũt. Eſopus Et nūc cum rebꝫ naufragat ipſa fides. Partici/po vel oꝛ Aſſentioꝛ vel o Conſentio vel oꝛ. Boetius Tum ego aſſen tioꝛ inquam Medico vel medicoꝛ Virgilius Semina vidi eq̄dē mul tos medicare ſerentes Sic mœreo vel oꝛ Virgilius Si bn̄ q̄d de te me rui fuit aut tibi quicq̄ꝫ dulce meum Depreco vel deprecoꝛ Sapiētie. xxvi. Tanq̄ꝫ equi depcauerũt. ⁊ tanq̄ꝫ agnæ exultauerũt. Desoloꝛ vel deſolo. vt Oſeæ Adducet vētum de deſerto aſcendētem ⁊ deſiccabit ve nas terræ. quia fontes eius deſolabit. Sic zeloꝛ vel zelo. Maligno vel malignoꝛ. Luxurio vel oꝛ. Murmuro vel oꝛ. ⁊ multa hmōi q̄ om nia hꝫ p̀ſcianus in octauo libro.

Lextũ eſt talis ꝙ que caruere ſupinis

Nō pn̄t rectum ꝑ rus foꝛmare futurum.

¶ Dicit ꝙ v̱ba ſupīs carētia carēt ⁊ futuri tp̄is ꝑticipio in rus termiā to. Et ſunt verba carētia ſupinis omnia v̱ba meditatiua. inchoatiua impeꝛſonalia. multa in uo deſinentia v̱ba ſcd̄e coniugatiōis vi in præ terito habentia quæ nō regũt accm̄ præter placeo noceo caueo valeo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

pateo doleo pareo liceo oleo taceo careo terreo q̃ hn̄t ſupina. Carēt ⁊
ſupinis oīa verba carentia p̄terito. vt Ambigo gliſco nideo ſido ſtrido
liquoꝛ medeoꝛ veſcoꝛ reminiſcoꝛ. pedo ferueo ꝯniueo ambigo ſatago d̄
go. ⁊c̄ij̄s Et ꝯpoſita a maneo a in i mutantia vt emineo immineo. Itꝫ
exceptæ actionis ⁊ ficticia v̄ba. vt clangit clingit tingit ¶ Circa lr̄am
ſcienđ ꝙ v̄ba carentia ſupinis carent ꝑticipio futuri tp̄is in rus. ⁊ p̄te
riti tp̄is in ſus tus ⁊ xus ⁊ futuro infinitiui qđ ſolem⁹ circumloq̇ ꝑ in
finitiuū ire vel iri. Carent ⁊ v̄balib⁹ in toꝛ in trix in inus deſinentib⁹
¶ Scđo q̄dam v̄ba carent participijs p̄n̄tis tp̄is. vt odi noui cœpi me
mini. q̄uis apud vetuſtiſſimos meminens inueniaṫ Quædā v̄ba carē
tia ſupinis inueniunṫ formaſſe ꝑticipia irregulariter. vt a calco calitu/
rus. vt Calituras ignib⁹ aras. Ouidi⁹. Sic a morioꝛ carente ſupino
moriturus irregulariter formaṫ. Ita etiā irregulariter inueniunṫ foꝛ/
mata quædam ab hn̄tibus ſupina. vt ab iraſcoꝛ iraſciturus ⁊ non ira
turus. ab naſcoꝛ naſciturus ⁊ non naturus. Itꝫ a ſum qđ caret ſupino
futurus quod ꝯmodato accœpit ab antiquo v̄bo fuo. Ita ⁊ ꝯpoſita ꝓ
futurus affuturus defuturus offuturus interfuturus ſuꝑfuturus Ni/
hil vel ſatis eſt nobis ꝓfutuꝝ. Habet cīn̄ ſum vnum ſolū participium
quod eſt ens p̄n̄tis tp̄is quo ſolum vtimur in ſuppletionib⁹ vel ſubau
diendo. vt aīāl homo ſupple ens. Animal hoīs. i. aīālis entis hoīs Itꝫ
inueniunṫ quædam v̄ba carentia ſupinis formare de ſe irregulariter v̄
ba frequentatiua. vt a lateo latito. pareo hꝫ parito. ægreo hꝫ ægroto
¶ Tercio ſcienđ verba hn̄tia duo ſupina formant ab vno ꝑticipium
p̄teriti tp̄is. Ab altero futuꝝ. vt a pario partus ⁊ pariturus. ⁊ eſt par
tus idem qđ acquiſitus. Labiṫ exiguo quod partū eſt tp̄e longo. Non
minoꝛ eſt virtus q̄ꝫ q̄rere parta tueri. A naſcoꝛ natus ⁊ naſciturus A
ruo rutus ⁊ ruiturus. a fruoꝛ fructus ⁊ fruiturus. Ab ignoſco ignot⁹
ignoſciturus. A careo caſſus ⁊ cariturus. ab oꝛioꝛ oꝛtus oꝛitur⁹. Mo
rioꝛ moꝛtuus ⁊ moꝛiturus. Lauo lotus lauaturus ⁊ loturus. Unde.
Sacra lauaturas mane petebat aquas

In verbi genere q̃ ſit ſignatio quere.
Hinc tibi multimodū credas regimen reſerandū.

¶ Dicit ꝙ participiū eſt illius ſignificationis c⁹ gn̄is eſt v̄bum a quo
dn̄dit. vn̄ fit ꝙ ꝑticipium regit illū eundem caſum quē regit ſuū v̄buꝫ
a quo dn̄dit. vt amo actiui eſt gn̄is regens accm̄. vt amo lr̄ās. Ita ſua
participia amans a amaturus hn̄t eandem ſig̃tionem ⁊ regunt eundē
accm̄. vt amans lr̄ās amaturus lr̄ās Amoꝛ paſſiui eſt gn̄is regens ab
latiuum. vt amoꝛ ab illo. Ita ſua participia eandem habent ſignifica/
tionē ⁊ regunt eundem caſum. vt amatus a deo. amandus a deo Sed
participia v̄bi paſſiui regentis duos accōs etiam regunt accm̄. vt ſunt
verba væhementiſſimæ tranſitionis. vt doct⁹ ſum grammaticā. docen
dus ſum grammaticā. Itꝫ ꝑticipia v̄bi imperſonal' hn̄t etiam regimen
ſui v̄bi. vt cīn̄ dꝛ doceṫ grām̄aticā. ita doctū eſt grammaticā. docēduꝫ ē

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

grāmaticam . venditur tanti.venditum eſt tanti . Qđ ſi deſcendit a ꝟ
bo abſoluto retinet ↄſtructioēm ſui ꝟbi.hoc eſt regit accm̄ mediāte ꝑ
pōne.vt itur ad forum.itum eſt ad foꝝ.itum eſt ad arma. vētum eſt ad
ꝟbera Comicus Cum ventum eſſet ad dyanæ ſuꝑple edem Et ꝑtici/
pia ꝟborum impꝑſoālium nō repiūtur in ns nec in a ſed ſolum in um.
vt ventum eſt.curſum erat ſeſſum eſt. Ideo male dꝛ ſitis bn̄ vent⁹ Sed
aduētui ego vꝛō plurimū ꝗtuloꝛ.vel gratiſſim⁹ mihi eſt veſter aduēt⁹.
ibi aduentus eſt quartæ decliātiois nomē. ¶ Sciēdum ꝑmo ꝙ po/
teſt ꝑticipiū regere omnes caſus a ꝑte poſterioꝛi. Ntm̄.vt ioannes ē fu
turus eṕs.eſt futurus doctoꝛ.eſt eua ſurus doctus. Iſte eſt vocatus ia
cobꝯ Iſte eſt vocatus eṕs.vt dionyſius ex tyranno magiſter ludi fcūs
eſt . een ſchoelmeiſter.qꝛ ludus lrāꝝ ſchola dꝛ . Ioānes ex omnibꝯ ē ha
bitus bonus.hoc eſt bonus dictus. Gtm̄. Diſertus mei. Dtm̄ Fa
uens mihi. Accm̄. Amans lrās. Abltm̄ Nullo indigens. pane veſcēs
rōne vtēs. Regūt ꝛ ꝑticipia vtm̄.vt Virgilius Coniugio anchiſa ve/
neris dignite ſuꝑbo . Quod ſic exponit . O anchiſa dignate id eſt ha
bite digne ſuꝑbo coniugio veneris . vbi ꝑticipium habite copulat in/
ter duos vtōs Et ſic participium regit vtm̄ in aꝑpoſito Ita poteſt di
ci.O ſcholaſtice future docte O petre future docte. ¶ Primo circa
litteram ſciendum ꝙ ꝟbum commune actiuæ ꝛ paſſiuæ ſignificans foꝛ
mat de ſe quatuoꝛ participia præſens in ens futurum in rus . quæ ſo
lum actiue ſignificant . futurum in dus quod ſolum paſſiue ſignificat
Solum vero ꝑ̄teritum in tus actiue ꝛ paſſiue ſignificat. vt venerans
ꝛ veneraturus ſignificant actiue . vt ſum venerans illum veneratur⁹
illum. Venerandus paſſiue.veneratus actiue ꝛ paſſiue. venerat⁹ ſum
illum . veneratus ſum ab illo . ¶ Secundo ſciendum ꝙ parti/
cipia quæ veniunt a verbo neutropaſſiuo ſolum actiue ſignificant . vt
prandens pranſus pranſurus . Audeo audens auſus auſurus .
Sed ꝑticipia venientia a verbis neutri paſſiuis vt exulo vapulo ꝛc̄.
ſolum paſſiue ſignificant . Vt exulans a re publica . exulans a cæſa/
re . vapulans a magiſtro. Ita omnia participia horum verboꝛum na
ſcoꝛ ꝛ orioꝛ.ꝑ̄ter cæteroꝛum deponētium legem. ſ̄nt paſſiue . vt naſ/
cens natus naſciturus.vt natus ab illo. Nobili genere natus. Patiēs
a te multa. paſſus paſſurus a te multa. Alia deponētia cum ſuis par
ticipijs actiue ſ̄nt . ¶ Tercio ſciēdum ꝙ quædam ſunt ꝑticipia
quæ in voce actiua paſſiuam habent ſignificatioēm . vt Euidens ne/
gocium illud dicitur qđ euidenter ꝛ aꝑte videtur nō qđ videt ꝛ intelli/
git Indulgens facies cui indulgetur ꝛ adhibetur oſta in oꝛnando.hoc
eſt pulchra facies ꝛ nō quæ alijs indulget. Ita honorificēs magnificēs
ꝛ ſimilia a facio deriuata relata ad rem inanimatam paſſiue ſ̄nt . ꝛ ſic
ludi dicuntur honorificentiſſimi id eſt honorifice facti ꝛ non facientes
Magnificentiſſimi ludi id eſt magnifice facti non facientes . Si ve
ro eadem participia referantur ad rem animatam actiue ſignificant.
Vt magnificens ſiue magnificus homo quod magis in vſu eſt . id eſt
qui magnanimitatem facit . Munifaciens ſiue munificus quod
magis in vſu eſt . id eſt Magnifice dans munera .

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Quarto ſciendum. Quædam ſunt pticipia quæ ſub voce paſſiua
tis actiue ſignificant ſiue habent ſignificationem actiuam. vt circum
ſpectus qui circumſpexit. h eſt prudens ⁊ ſagax ⁊ non qui circumſpici
tur paſſiue. quia ille appellari ſolet ꝯſpicuus Conſideratus ꝙ agenda
ꝯſiderat. ⁊ inconſideratus qui agenda non ꝯſiderat. Diſertus qui pbe
diſerit non qui diſeritur. Cautus qui ſcit ſibi cauere non cui cauet. Tu
tus qui tuetur alios. vt tutus portus. tuta vrbs. non ꝙ ab alijs defen
datur. Qñqꝫ tñ in orationibus paſſiue ſt. vt tutus ſum ab hoſtib. id ē
munitus. Argutus qui arguta ſollertia arguit ⁊ inueſtigat. non autē
ab alio acute intellectus ⁊ inueſtigatus. Falſus qui fallit. Comicus.
Cenſes ne me aliquam cauſam fictam falſam ineptaꝫ ſaltem potuiſſe
proloqui. Aliquando tñ paſſiue inuenitur. vt apud eundem Carinæ
falſus es id eſt decœptus. Saluſtius. Nec ea res me falſum habuit
Contentus qui ꝯtinet quod animo ſatis facit non qui ꝯtinet. Tacit⁹
qui tacet non qui tacet. Uirgilius tñ paſſiue poſuit dicens. Quis te
magna cato tacitum aut te coſſe relinquat. Seneca. Qđ tacitum eſſe
velis nemini dixeris. Profuſus id eſt pfundens. Saluſtius. Catilina
erat aliena appetens ſui profuſus. Fluctus id eſt fluens ⁊ cadens. Ut
apud eundem Saluſtium. Diuitiaꝝ ⁊ formæ gloria fluxa atqꝫ fragi
lis eſt: virtus ingenua clara æternaqꝫ habet. Scitus qui ſcit. ⁊ ſic in/
terrogationes platonis dñr eſſe ſcitæ. hoc eſt aſtutæ ⁊ vafræ. tꝫ. liſtich
ſcharp. ⁊ cum magna arte ꝯpoſitæ. Comicus. Scitum hoīm hic pror
ſus ſtultos ex inſanis facit. Defectus qui deficit viribus. vt defecta ſe
nectus. defecta ætas. Apud Martialem. Dulcia defecta modulatur
carmina lingua. Cantator cygnus funeris ipſe ſui. Apud Quintilia
num. Defectaqꝫ labore ſenectus magna pars mortis nihil mihi relin/
quit. ⁊c̄. Emeritus qui omnino extra meritum eſt præ ſenio. Et ita
quidam milites dicuntur emeriti. Ut ij qui herculis ad poſtem arma
ſua fixere. die den ſchilt aen die want ghehanghen heeft. Etiam boues
dicuntur emeriti. naues dicuntur emeritæ. quæ ſcꝫ non valent in ma/
ri. Exoletus eſt adultus. teutonice olt. vt domi reliquit exoletam ꝟgi
nem. Exoletus etiā eſt ſcortum maſculū. Oblitteratus ꝙ obliuioni id
qđ ſciuit tradidit. Juratus ꝙ iurauit. vt iurati ꝯſules. Excretus ꝙ ex/
creuit. ⁊ dꝛ excretus a creſco Sunt tñ quædā ex dictis ꝗ nonnunꝗꝫ in
ueniunt actiue. vt hæc ſcitus ꝯtentus fluxus falſus tacituſqꝫ Ignotus
caut⁹ circumſpectuſqꝫ diſertus. Argut⁹ tut⁹ pfuſus ꝯſiderat⁹ Diſcre
tus ꝗqꝫ ſic hæc ſunt tibi pticipata. Actum vel paſſum ſignantia voce
ſub vna. Sæpius ita tñ actum tibi ſignificabunt ¶ Tercio ſciēdum
ꝙ vna atqꝫ eadem ſæpe vox pticipij a duobus deducitur verbis. vt pē
dens a pendo vel pendeo. licens a liceo vel liceor. merens a mereo vel
mereor. quærens a ꝗro vel quæror. minans a mino vel minor Cicero
Mortem ſingulis horis impendentem cogitans ꝗs pt æquo aio ſub/
ſiſtere. Ita impendens aenſtaende dñdit ab impendeo. Et hæc poſte/
riora tria. ꝗrens mœrens minans. etiam variant ꝗntitateꝫ ⁊ priorem
ſyllām pducunt vel corripiunt rōne diuerſi primitiui. Apđ Uirgiliū
Hæc plura ꝗrentem paſſa venus medio ſic interfata dolori eſt. vbi ꝗ/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

rentem p̄orem ſyllabam corripit. A deponēti eñ q̄rot deducit Sic inue/
niūtur q̄dam ſub paſſiua voce vt paſſus a patior. vt nulla pericl'a paſ
ſus. ꝛ a pādor. vt paſſus crimib⁊ Cōcretus a ꝯcreſcor ꝛ a ꝯcernor.
Mulſus a mulceor vel mulgeor.

Dum mutat regimen fit ꝑticipās tibi nomen

Dum ꝑdit tempus dum comꝑat aſſociamus

Iſtis compoſitum dum ſimplex ſit tibi ꝟbum

¶ Dicit ꝙ ꝑticipium quatuor modis fit nomē. vno q̄dem mō muta
tiōne regimis ſiue ꝯſtructiōis cum ſcꝫ alium caſum regit q̄ꝫ ſuum ver/
bum. hoc modo fiūt nomina ꝑticipia p̄ntis tp̄is ꝛ q̄dam præteriti tē
poris Exemplum de p̄nti vt amans iuſticiā ꝑticipiū eſt. ſed amās iu/
ſticiæ nomen Verbum eñ amo accm̄ regit nō gtm̄. Sic appetens ali
enum ꝑticipium eſt. appetēs ꝟo alieni nomē Apud Saluſtium. Ap/
petens alieni ſui ꝓfuſus Patiēs algorem ꝛ inediam ꝑticipium eſt.
Patiens algoris ꝛ inediæ nomen. Et eſt inedia idem qđ fames. ꝛ ſic đ
alijs ꝑticipijs in ſens q̄b⁊ autores vſi ſunt. nō eñ oīb⁊ ſunt vſi. De p̄te
rito exemplum. vt doctus grammaticam ꝑticipium eſt. doctus gram
maticæ nomen. doceor eñ grammaticam đr: nō doceor grammaticæ.
Ita indoctus pilæ, ꝓfuſus ſui. apud Saluſtium Indoctus pilæ. apđ
Horatium. qđ eſt nō ꝓpter ꝯpōnem. ¶ Scđo ꝑticipium fit nomen tē
poris amiſſione. hoc eſt qñ ꝑticipium nullum tempus ꝯnotat Et hoc
mō fiūt nomina participia p̄teriti ꝛ futuri tp̄is ꝛ p̄ntꝫ tp̄is. vt ſt oms
amātes. i. amore capti. docti ꝛ eruditi laudātur ab ōnib⁊. De futuro ī
dus vt amandus cum đt nō cum q̄ amabit ſed cum q̄ eſt dignus ama/
ri. vt merito amanda eſt ꝟtus. i. digna amari. Merito laudandus eſt
diuus Hieronymus Sic participium futurum in rus inuenitur no/
men factum Ut apud Senecam de naturalib⁊ quæſtionib⁊ Nullam
autem mentioēm fecit cometarum nō p̄termiſſurus nō tempus đt ſed
qualitatem homīs ꝛ animi volūtatem. hoc eſt talis q̄ nō p̄termitteret
Apud Quintilianum Neqꝫ omnino huius rei meminit vſq̄ua poeta
ipſe ꝑfecto nō taciturus de tanta ſua glīa Et apud Plinium Confe
ro q̄nquaginta millia nūmum plus collaturus ¶ Tercio ꝑticipiū
fit nomē ꝯpatiōe vt amās amātior amātiſſim⁹. Indulgēs indulgetior
indulgētiſſim⁹ Sic ꝯiūctus amat⁹ accœpt⁹ inuiſus or ſſim⁹. Paul⁹ eſt
mihi oīm familiaritate vel ſanguīe ꝯiūctiſſim⁹. ¶ Quarto ꝑticipiū
fit nomen ꝯpōne. hoc eſt cum ꝯponitur cum dictione cum qua ꝟbum
ſuum non componitur. vt inuocatus id eſt non vocatus. Paraſiti in
uocati ſolent eſſe in ꝯuiuio. die bouen comen ongheropē. Illectus on
ghelesen. vt illectum remiſit librum Infectus nomen quaſi nō factus
Unde vulgo đr Non p̄nt facta pro infectis haberi. dat gheſchiet is
dat moet gheſchiet bliuen. Oratores redierūt re infecta. Ariſtoteles
ſexto Ethicorum. Hoc ſolo priuatus eſt deus ꝙ facta infecta facere

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

non poteſt Illaudatus.id eſt illaudabilis. Apud Virgilium Aut il/
laudati neſcit buſiridis aras. Inacceſſus nomen eſt pro inacceſſibilis
vt hæc inacceſſa ⁊ inexpugnabilis arx eſt. Apud Virgilium. Diues
inacceſſos vbi ſolis filia lucos. hoc eſt inacceſſibilis lucos.quaſi peri/
culoſos acceſſu cum iam ad eos acceſſiſſent vlixis ſocij Iob xxix. In
petris manet ⁊ in preruptis ſilicibus commoratur atqꝫ inacceſſis ru/
pibus ¶ Quinto participium dicitur fieri nomen qñ ei iungitur infi/
nitiuus fore.vt credo me amantem tui fore. Non opinor te acceptuꝫ
illi fore ⁊ non ab illis. Cicero. Spero amiciciam noſtrã notam poſte/
ritati fore.non dicit a poſteritate. Spero hunc pueꝝ admirandum vi
rum fore.id eſt amabilem Ibi admirãdum nomen eſt. Fore em̃ nunqꝫ
iungitur futuri temporis participio. Unde dicendum eſt. Spero te
amatorem vel amicum fore.non autem amatuꝝ fore ſed tantum ama
tum. Timeo te verberandũ fore ſed timeo te verberandum.vel adiun
cto infinitiuo verbi ſubſtantiui. vt timeo te verberandũ eſſe. ¶ Sexto
participium dicitur fieri nomen cum ſubſtantiuatur ⁊ tunc neutri ſo/
let eſſe generis.vt antecedens conſequens accidens contingens decẽs.
conueniens præſens cum tempus ſignificat. Præſens enim quandoqꝫ
idem eſt quod fauens. Unde Virgilius. Nec tam præſentes alibi co/
gnoſcere diuos. Eſt etiam ſubitus.vt apud Virgilium. Præſentem/
qꝫ viris intentant omnia mortem. Sic præſens venenum ⁊ p̃ſentiſſi/
mum venenũ dicitur quod ſubito occidit p̃ſentiſſima medicina quæ ci
to ſanat. Uenire in rem præſentem eſt in diem iudicij vel in locuꝫ.vbi
eſt aliqua res tranſigenda venire. Apud Ciceronem. Contra officiuꝫ
eſt minus anteponi maiori.vt ſi conſtitueris te cuipiam aduocatum i
rem præſentem eſſe venturum atqꝫ interea grauiter ægrotare filius cœ
perit non ſit contra officiũ non facere quod dixeris. ¶ Sciendum ex
quo eadem vox ſit participium ⁊ nomen.non tñ vtrobiqꝫ manet idem
ſenſus. Nã multũ intereſt inter has bibens vini ⁊ bibens vinum. A/
mans iuſticiæ ⁊ amans iuſticiam. Patiens algoris inediæ vigiliæ la
boris.⁊ Patiens algorem inediam laborem.⁊c̃. Nam ad veritatem il
lius bibens vini vbi bibens nomen eſt non neceſſe eſt vt in pñti tp̃e vi
num bibat.nec vt amans iuſticiæ in pñti tp̃e amet.ſt enim ibi ſine tp̃e
et ſufficit eum habere habitum iuſticiæ quem ⁊ dormiens habere po/
teſt Sed ad veritatem haꝝ bibens vinũ.amans iuſticiã requiritur vt
in pñti tp̃e vinum bibat ⁊ iuſticiam amet. Sunt em̃ bibens ⁊ amans
participia pñtis tp̃is in his orõnibus. Unde de dormiente dici poteſt.
Hic iacet bibens vini.ſed non bibens vinum. Ita etiã de dormiente
dici p̃t Petrus eſt amans mei ¶ Eſt etiam drã inter iſtas ⁊ ſimiles do
ctus grammaticam ⁊ doctus grammaticæ. Nam doctus grãmaticaꝫ
vbi doctus eſt participiũ.poteſt eſſe vera de eo qui ſciuit grammaticã
⁊ eam nunc oblitus eſt.de quo iſta doctus grãmaticæ falſa eſt vbi do/
ctus nomen eſt ⁊ ſic aliquis p̃t eſſe doctus grãmaticã ſed non grãmati
cæ.vt is qui eã grammaticam quã doctus eſt oblitus eſt. Sic alia pti/
cipia p̃teriti tp̃is faciunt ambiguũ ſenſum.vt priuatus ab illo partici
pium eſt.ſꝫ priuata pſona priuata bona nomen ẽ. Sic beatꝰ qñ idem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eſt qd̕ beatificatus ꝑticipiū eſt. vt beatus a deo dr̕ aliq̇s. Sz btūs qn̄ idem eſt qd̕ fœlix nomē eſt. vt btūs petrus. Vn̄ iſta locutio. De⁹ eſt beatus ṽa eſt ſi beatus eſt nomē. falſa ṽo ſi btūs eſt ꝑticipiū Ita illd̕ nomē calciatus facit ambiguum ſenſum Nā calciatus cū eſt ꝑticipiū. eſt is q̇ fuit ab aliq̇ indutus calcijs Sz calciatus nomē q̇ hz iam calcios in pedib⁹ Vn̄ iſta locutio iſte frater minor eſt calciatus demōſtrando homiēm nudis pedib⁹. eſt vera ſi calciatus eſt ꝑticipium. falſa eſt ſi eſt nomen. Similiter dicendum eſt de illis nomib⁹ caligatus capiciat⁹. Etiam idem drā eſt inter ꝑticipium futuri tp̄is in dus terminatum. ꝛ inter nomia in dus termiāta facta ex ꝑticipijs. vt legendus ꝑticipium vt liber eſt legendus. Si legendus eſt ꝑticipium ſ̄t cum tp̄e ꝛ ſic reſoluitur ꝑ ṽbum futuri tp̄is liber legetur. Si ṽo nō eſt reſoluit̄ ſic. liber ē legendus h̄ eſt liber eſt legi dignus Unde ſæpe hæc eſt vera liber eſt legendus ſi legendus eſt ꝑticipium quæ tn̄ falſa eſt ſi legendus eſt nomē qꝛ multa legunt̄ nō legēda. ꝛ multa docētur nō docēda. immo dedocēda. In illis orōnib⁹ ꝑticipia in dus ſꝑ trāſeūt in vim nōis. ꝛ ſꝑ reſoluēda ſunt ꝑ dignus. vt æſtimaui hanc rem ſignificādam. Cenſui tibi illud ſignificandum. i. dignum ſignificari.

Ca^m nonū eſt in generali de ꝯſtructiōe

ESt poſt p̄dicta ꝯſtructio iure locanda
In geminas ꝑtes ꝯſtructio ſcinditur. illi
Tranſitio debet intranſitioqꝫ ſubeſſe
Cum ꝑtes ꝑ quas ꝯſtat conſtructio plena
Signant diuerſa ꝯſtructio tranſeat illa
Judicium fit idem tanqꝫ diuerſa notando
Hāc in mēbra duo diſtinguere ꝯuenit. eius
Sūt ſpēs ſimplex q̄ trāſit. queqꝫ retranſit
Eſt intranſitio tibi ꝑ p̄dicta notāda
Per binas ſpēs hāc diſtingues qꝛ ſimplex
Hanc intranſitio pariterqꝫ reciproca ſcindūt
Ecce ꝑ exempla tibi res eſt notificanda
Hic ſocium ſuꝑat vel marcum tullius orat
Tullius eſt marcus. bos eſt leo. capra iuuencus
Se regit hic. ego me. tu te. nos diligimus nos
Iſti ſe ſociant. vos autem diligitis vos.

De ꝯſtrctiōe trāſitiua

De ꝯſtrctiōe trāſitiua ſimplici et ꝯſtrctiōe trāſitiua retranſitiua

De ꝯſtrctiōe intrāſitiua

De ꝯſtrctiōe itrāſitiua ſiplici ꝛ de ꝯſtrctiōe itrāſitiua reciproca.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf